

گھلھا وپار: گئی دیوتا آتے اجاریدار پُجاری

ہندوستان دیاں حاکم جماعتاں، سامراجیاں آتے انہاں دیاں
سرکاراں نے ہر پاسے رولا پایا ہویا ہے کہ گھلھا وپار
بہت ہی ضروری ہے آتے اس نال لوکاں نوں دے سبھ مسلے
حل ہو جائگے۔ سماج دا کوئی وی مثلا ہووے، تہانوں گھلے
وپار دا منتر پیش کیتا جاندا ہے۔ گھلھا وپار کیہ ہے؟
کیہ گھلھا وپار آج کل ہو سکدا ہے؟

گھلے وپار دا مطلب ہے کہ ہریک وپاری نوں بناں کسے
وتکرے دے، بناں کسے روک ٹوک دے وپار کرن دی آزادی
ہوئی چاہیدی ہے۔ سماج آتے سرکار نوں اس وپار وچ کوئی
دخل نہیں دینا چاہیدا۔ منڈی وچ ہریک نوں اپنا سامان
ویچن دی گھل ہوئی چاہیدی ہے آتے جے قیمت پُگدی ہووے
تاں گاہک جہدے کولوں چاہن مال خریدن۔ مال دے آؤن
جان تے کوئی پابندی نہیں ہوئی چاہیدی۔ وپار دے سارے کم
نوں صرف منڈی دے دیوتا دے آسرے تے چھڈ دینا چاہیدا
ہے آتے اوس دی چھتر چھایا بیٹھ سبھ دا کلیان ہو جاویگا۔

بیشک سُن وچ ایہ گل واجب لگدی ہے پر اصلیت کیہ
ہے؟ اصلیت ایہ ہے کہ گھلھی منڈی آج کتے وی نہیں ہے۔

ساڈے روز دیاں لوڑیندا وستاں آج صرف گجھ ہی وڈیاں
 اجاریدار کمپنیاں دے ہتھ وچ ہن۔ مثال دے طور تے
 دُنیا بھر دے اناج دا وپار صرف دو ہی کمپنیاں کارگل
 اتے ایقڈیقایمقہ دے ہتھ وچ ہے۔ دُنیا بھر دے تیل دا
 وپار وی گجھ کمپنیاں دے ہتھاں وچ ہی ہے۔ اسے تراں
 ہور وستاں دا بناؤنا اتے وچنا گجھ وڈیاں کمپنیاں دے
 ہی ہتھاں وچ کیندرت ہے۔ ایہ وڈیاں کمپنیاں ہی فیصلہ
 کردیاں ہن کہ کوئی وست کئی مقدار وچ بنائی جاویگی اتے
 کس بہاء وچپی جائیگی۔ مثال دے طور تے ہر سال تیل
 صاف کرن والیاں کمپنیاں فیصلہ کردیاں ہن کہ تیل کس
 قیمت تے وچپیا جاویگا۔ اسے تراں ہورناں وستاں دے بہاء
 اتے کھپت وی ایہ وڈے اجاریدار ہی کنٹرول کردے ہن۔
 گاہکاں دے ہتھ وچ تاں گجھ وی نہیں۔ لوڑوند گاہک نوں
 تاں جس بہاء وی ملے چیز خریدنی پیندی ہے۔ ڈوجے پاسے
 چھوٹے کساناں، چھوٹے کاریگراں، کارخانے اتے وپاریاں
 وغیرا توں ایہو اجاریدار اپنی مرضی دے بہاء وستاں خرید
 دے ہن۔ جس نال انہاں چھوٹے کساناں اتے وپاریاں
 دا گھان ہندا ہے۔ مثال دے طور تے ہندوستان وچ کساناں
 لئی بیج، ٹریکٹر، ڈیزل، ڈوائیاں، کھاد اتے بجلی وغیرا
 دے بہاء ایہ جاں تاں آپ تے کردے ہن جاں ایہ سرکار
 توں تے کراؤندے ہن۔ خیتیباڑی دیاں لوڑیندیاں وستاں دے

کساناں لئی بہاء ہر سال ودھدے جانڈے ہن پر اوناں دی
 فصل دے بہاء گھٹ تے کیتے جانڈے ہن کیونکہ چھوٹے
 اُتپادک دیاں پیدا کیتیاں وستاں دے بہاء وڈے اجاریدار
 جاں تاں آپ تے کردے ہن جاں سرکار توں تے کرواؤندے
 ہن۔ سرکار کیونکہ انہاں دے ہتھ دی ہی کھپتلی ہے اس
 لئی ایہ بہاء انہاں دے فائدے مطابق ہی تے کردی ہے۔ مثال
 دے طور تے ہندوستان دی سرکار کساناں دی فصل خریدن
 دا بہاء ہر سال تے کردی ہے۔ چھوٹے کساناں لئی ہر
 سال ایہ بہاء مارو ثابت ہندے ہن۔ اس بہاء اوناں دی
 لاگت وی نہیں نکدی تے اوہ ہر سال قرضے نال دبدے
 جا رہے ہن۔ اسے تراں امریکہ وچ وی چھوٹے کسان
 لگ بھگ ختم ہی ہو گئے ہن۔ آج توں پنجاہ سال پہلاں
 امریکہ وچ آبادی دا کوئی ۵۰ فی صدی حصہ کھیتی باڑی
 دا کم کردا سی پر ہن آبادی دا کوئی اک فی صدی حصہ
 ہی کھیتی باڑی دا کم کردا ہے۔ ہندوستان وچ فصلاں دے
 گھٹ بہاء تے کرن دی نیقی کر کے کسان قرضیاں ہیٹھ دے
 ہوئے ہزاراں ہی کساناں نے آتم ہتیا کر لئی ہے۔ اس
 ستھتی وچ، عام گاہک، مزدور، نوکری پیشہ لوک، چھوٹا کسان
 اتے وپاری تاں بالکل ہی انہاں وڈے اجاریداراں دے
 رحم تے رہ جانڈے ہن اتے ایہ وڈے اجاریدار انہاں
 سبھ دی رج کے لٹ کردے ہن۔ مال سستے توں سستا خرید

کے مہینگے توں مہینگے بہاء و یچنا انہاں دا اصول ہے۔

ایہ وڈے اجاریدار گھلے وپار دا نعرہ انترراشٹری پدھر
تے اوناں منڈیاں نوں اپنے کنٹرول وچ لیاؤن لئی لا رہے
ہن جنہاں اتے اجے تگ انہاں دا کنٹرول نہیں ہے۔ سامراجیاں
دا منتو سماج دے سارے قدرتی سومے اتے پیداوار دیاں
شکتیاں اپنے ہتھ وچ کر کے اپنے منافعے ودھاؤنا ہے۔ ہندوستان
اتے ہورناں ملکاں وچ جتھے کہ اجے انہاں اجاریداراں
دا پورا کنٹرول نہیں ہے اوتھے ایہ اس نعرے نال سرکار
دی مدد نال سبھ کجھ اپنے کنٹرول وچ کرنا چاہندے ہن۔
مثال دے طور تے کیرلا دے اک علاقے وچ کوکا کولہ
نے ہر روز ۵ لکھ لیٹر پانی استیمال کرنا شروع کر دتا
سی جد کہ اتھے دے لوکاں نوں پین لئی وی پانی نہیں ملدا
سی۔ ایہدے نال ہی کوکا کولہ نے ہی ہورناں کمپنیاں
جوہیں کہ تھمس اپ دا گھان کر دتا ہے اتے اوناں
نوں خرید لیا ہے۔ انترراشٹری پدھر تے دو جاں تین کمپنیاں
ہی اس کھیتر وچ بہار ہن۔

ایہ وڈے اجاریدار گھلے وپار دے نعرے اصلیت نوں چھپا
کے مدھ ورگ، بڈھی-جیویاں اتے چھوٹے وپاریاں نوں
بھلیکھے پا کے اپنے مگر لاؤن لئی لا رہے ہن تاں کہ
ایہ طبقے اس نعرے نال سماج دے ہر وسیلے نوں انہاں

اجاریداراں دے ہتھ دین وچ انہاں دی مدد کرن۔ انہاں
 دے سارے ادارے جوویں کہ عالمی بینک، عالمی مُدراکوش،
 وشو وپار سنستھا آتے ایشین وکاس بینک وی ایہو فریب
 کردے ہن۔ کھلے وپار دا مطلب ایہ ہے کہ جو وپاری
 مائک طور تے جنّاں تکزّا ہے اوہ اُنّاں ہی زیادہ وپار
 کر سکا ہے۔ جس کول جنّی مائک طاقت ہے اوہ اوس نال
 مندّی آتے قدرتی سوّمے کنٹرول کر سکا ہے۔ اس کھلے وپار
 نال صرف وڈے اجاریداراں دا ہی فائدہ ہندا ہے۔ پر جو
 دور-اندیش نہیں ہے اوہنوں اس وچ وقتی طور تے فائدہ دِسدا
 ہے آتے آپنا گھان کروا لیندا ہے آتے انہاں اجاریداراں
 دی طاقت سامنے اوس نوں گوڈے ٹیکے پیندے ہن۔ اوہدے کولے
 انہاں دا مقابلہ کرن لئی وسیلے نہیں ہندے ہن۔ اس لئی
 اوہ کٹّگی وچ پھس جاندا ہے۔

کھلّھا وپار عام لوکاں، گاہکاں، کساناں، مزدوراں، آتے
 چھوٹے وپاریاں دی لُٹ دا اک وسیلہ ہے۔ ایہ لوکاں
 دے بُنیادی مثلیاں نوں گھٹاؤندا نہیں ہور ودھاؤندا ہے۔
 اس دے نال لوکاں دے قدرتی آتے منگھی سادھناں دی
 ورتوں لوکاں دیاں لوڑاں پوریاں کرن لئی نہیں بلکہ انہاں
 اجاریداراں دے مُنافے ودھاؤن لئی ہندی ہے تے انہاں
 دے کنٹرول وچ کر دتے جاندے ہن۔ کیونکہ انہاں اجاریداراں

دے ہتھ بڑے لمبے ہن اس لئی ایہ دُنیا بھر دی مندئی
نوں کنٹرول کر کے آئے مُنافے ودھاؤندے ہن۔ لوکاں دے قُدرتی
آتے منگھی سادھن ایہ آئے مُنافے دی بھیت چڑھاؤندے
ہن۔ اس نال غریب ہور غریب ہو جاندا ہن اتے امیر
ہور امیر ہو جاندا ہن۔

کیہ اس جکڑ توں نکلن دا کوئی راہ ہے؟ کیہ اس بیماری
دا کوئی علاج ہے؟ حاکم جماعتاں دی سرکار اتے انہاں
اجاریداراں دے ادارے کھندے ہن کہ گھلھی مندئی، گھلے
وچار تے نجی مُنافے دے اس دیوتا دی جفی توں نکلن
دا کوئی طریقہ نہیں ہے۔ لوکاں نوں اس دیوتا اگے گوڈے
ٹیکے ہی پینے ہن اتے اس توں علاوہ اوناں دا چھٹکارا
ہو نہیں سکا۔ پر ایہ سبہ بھلیکھے اتے فریب ہن۔ منگھتا
دا اتہاس دسدا ہے کہ منگھتا آئے اتہاس دا ۹۹ فی
صدی سماں انہاں اجاریداراں دے بغیر کٹ چُکی ہے اتے
ایہ اجاریدار یورپ وچ اک خاص دور وچ پیدا ہوئے سن۔
منگھتا انہاں اجاریداراں توں بغیر رہ سکی ہے۔

سماج دے قُدرتی اتے منگھی وسیلے کس تراں ورتے جان؟
کیہ پیدا کیتا جاوے؟ کناں پیدا کیتا جاوے؟ اس دا
وٹاندرا کس حساب نال کیتا جاوے جان کس قیمت تے وچیا

جاوے؟ ایہ بہت ہی اہم فیصلے ہن۔ لیکن اصلی مثلاً ایہ
ہے کہ ایہ سارے فیصلے اس ویلے لوکاں دے ہتھ وچ نہیں۔
مثال دے طور تے لوک اک پنڈ وچ ایہ فیصلہ کر
سکدے ہن کہ اوناں نوں کنے اناج دی لوڑ ہے، کنیاں
دالاں، سبزیاں اتے پہلاں دی لوڑ ہے۔ اوہ پنڈ دی زمین نال
ایہ سبھ گجھ پیدا کر کے آپنیاں لوڑاں پُریاں کر سکدے ہن۔
جہڑیاں لوڑاں لئی اوناں نوں پنڈ توں باہر شہراں توں
جاں ہور پنڈاں توں وستاں لیاؤن دی لوڑ ہے اوہ وستاں
اوہ اپنے پنڈ وچ اپنی لوڑ توں وڈھ پیداوار دے حصے
نال وٹا سکدے ہن۔ آپنیاں لوڑاں پوریاں کرن لئی اوناں
نوں منڈی دے دیوتا اتے اجاریدار پُجاریاں اگے سجدا
کرن دی کوئی لوڑ نہیں۔

لیکن ہندوستان وچ انگریز بستیاوا دیاں نے ایہ فیصلے
آپنے راج تندر دے ہتھ وچ کیندرت کر ڈتے سی۔ ایہ راج
تندر انہاں وڈے اجاریداراں دے ہتھ وچ سی۔ پہلاں ایسٹ
اینڈیا کمپنی اتے فیر ہورناں دے ہتھ وچ۔ ۱۹۴۷ دی ونڈ
دے بعد وی ایہ فیصلے لوکاں دے ہتھ وچ واپس نہیں ڈتے
گئے۔ ایہ فیصلے جاں تاں سدھے طور تے کیندری سرکار دوارا
اجاریداراں دے ہتھ وچ ہن جاں فر منڈی دوارا انہاں
اجاریداراں دے ہتھ وچ ہن۔ اجاریداراں دی اس جکڑ چوں

نکل کے بھگہ ننگ توں چھٹکارا پاؤن لئی ایہ سبھ
فیصلے لوکاں نوں آپ ہی کرن دی لوڑ ہے۔ اوہ ایہ فیصلے
راجتنتر جاں منڈی دے ہتھ وچ نہیں چھڈ سکدے۔ لوکاں نوں
لوڑ ہے ایہ فیصلے اپنے ہتھ وچ لین دی۔ لوڑ ہے سانجھے
مثلیاں دے سانجھے فیصلے کرن دی۔ لوڑ ہے اپنے قدرتی سادھن
اپنے ہتھ لین دی۔ لوکاں نے اپنے مسلے جے حل کرنے
ہن تاں ایہ فیصلے سرکار، راج تنتر جاں منڈی دے ہتھ نہیں
رہن دتے جا سکدے۔